

המוקד להגנה הפרטית

HAMOKED Center for the Defence of the Individual

هموكيد - مركز الدفاع عن الفرد

לכל אדם נתונה הזכות לנוע באופן חופשי בתוך ארצו: מעבר בין רצועת עזה והגדה המערבית והזכות לבחירת מקום מגורים

*"על מנת לשמר את השלמות הטריטוריאלית של הגדה המערבית ורצועת עזה
כיחידה טריטוריאלית אחת ולקדם את התפתחותן הכלכלית ואת הקשרים
הדמוגרפיים והגיאוגרפיים ביניהן, יישמו שני הצדדים את הוראות נספח זה
תוך כיבוד ושמירה על תנועה רגילה ושוטפת, ללא מכשולים, של בני אדם, כלי
רכב וטובין בתחומי הגדה המערבית, ובין הגדה המערבית לרצועת עזה."*
(הסכם אוסלו, נספח I, סעיף 21)

שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, למרות המרחק הגיאוגרפי ביניהם, מהווים יחידה פוליטית אחת. לתושבי שני החלקים זהות לאומית משותפת ומאז תחילת הכיבוש עברו שני האזורים תהליכי אינטגרציה בכל תחומי החיים: קשרי משפחה, חינוך, תרבות וכלכלה. תושבי הגדה והרצועה זכאים לחופש תנועה בין שני חלקי השטחים. זכות יסוד זו, המקבילה לזכותו של אזרח לנוע בחופשיות במדינתו שלו, מעוגנת במשפט הבינלאומי ההומניטארי, במשפט הבינלאומי לזכויות אדם ובדין החוקתי הישראלי. הזכות לחופש התנועה ניתנת להגבלה מטעמי ביטחון, אולם הטלת הגבלות גורפות, בלתי מידתיות ובלתי סבירות על חופש התנועה, מהווה הפרה בוטה של הדין הבינלאומי והישראלי.

מאז אוקטובר 2000 – בניגוד להתחייבויותיה בהסכם אוסלו ולפסיקת בג"ץ – נוקטת ישראל במדיניות של בידול רצועת עזה מן הגדה המערבית. למרות היותם עם אחד, מחלקת ישראל את תושבי הגדה והרצועה לשתי קבוצות, מופרדות לחלוטין, על פי כתובתם הרשומה. המוקד להגנת הפרט מטפל בעניינם של פלסטינים רבים, בניסיון להסיר מגבלות תנועה שמטילה ישראל על מעברם בין שני חלקי השטחים הכבושים.

מדיניותה המוצהרת של ישראל כיום קובעת, כי ככלל, התנועה מן הרצועה לגדה תצומצם "למינימום ההכרחי". הקריטריונים היחידים לאישור בקשות מעבר מהגדה המערבית לעזה הם היעדר מניעה ביטחונית וכן "נסיבות הומניטאריות אובייקטיביות", בהתאם לפרשנות הישראלית המצמצמת. מדיניות ישראל פוגעת בזכותם של תושבים מוגנים לתנועה ולחיי משפחה, מפירה את חובת הצבא להבטיח את תקינות חייהם של התושבים בשטח הכבוש ומהווה הפרה חמורה של הדין הישראלי והמשפט הבינלאומי ההומניטארי.

המוקד קורא לישראל לחדול ממדיניות ההעברה בכפייה של פלסטינים מביתם, אשר פוגעת בזכותו של תושב לבחור את מקום מגוריו בארצו וממסדת את ההפרדה בין רצועת עזה לגדה המערבית.

ישראל כובשת את הגדה המערבית ורצועת עזה ומוציאה את הצוים בדבר הוראות ביטחון	7.6.1967
הצוים קובעים, בין השאר, כי "מפקד צבאי רשאי להכריז בצו על כל שטח או מקום, כי הם שטח סגור לצרכיו של צו זה. אדם הנכנס לתוך שטח או מקום שנסגרו כך, או יוצא מתוכם, [...] ללא תעודת-היתר בכתב שהוצאה על ידי מפקד צבאי או מטעמו, יאשם בעבירה על צו זה" (סעיף 70).	
הצבא מכריז על הגדה המערבית ורצועת עזה כעל שטחים סגורים	8.7.1967
הצבא מוציא צו בדבר תעודות זהות ומרשם אוכלוסין	8.1.1969
הצו קובע שחובה על "תושב האיזור" – מי שנמצא כדן בגדה המערבית ושם מקום מגוריו הקבוע – להודיע על שינוי בפרטיו הרשומים במרשם תוך 30 יום מיום השינוי. צו מקביל הוצא לגבי רצועת עזה.	
הצבא מפרסם צו בדבר מניעת הסתננות	29.6.1969
הצו קובע כי ניתן להעמיד לדין ולגרש "מסתנן" – מי שנכנס שלא כדן לגדה המערבית ממדינות אויב (ירדן, סוריה, מצרים ולבנון). ניתן לגרש כ"מסתנן" גם את מי שנכנס ברישיון, אבל המשדך לשהות בגדה שלא כדן כי תוקף רישיונו פג או הופר. "תושב האיזור" מוגדר כמי שמקום מגוריו הקבוע בגדה המערבית. צו מקביל הוצא לגבי רצועת עזה.	
הצבא מוציא היתר כניסה כללי המסדיר את כניסתם של ישראלים ותושבי חוץ לגדה המערבית ושהייתם בה	5.7.1970
בין השאר קובע הצו כי לישראל אסור להעתיק את מקום מגוריו לגדה אלא "על פי תעודות היתר אישית שניתנה על ידי מפקד צבאי"; כי ישראלי המבקש לבקר בגדה משך זמן העולה על 48 שעות חייב לקבל "היתר מאת מפקד צבאי"; וכי אסור לישראלי להקים בשטחי הגדה "מבנים, מאהל, חניון [...] אלא על סמך תעודת היתר אישית שניתנה על ידי מפקד צבאי". הצו מעולם לא בוטל ועם זאת, מעולם גם לא נאכף.	
הצבא מסדיר את היתרי התנועה הכלליים מהגדה המערבית לרצועת עזה ולהיפך	1972
תושבי השטחים הכבושים רשאים לצאת ולהיכנס מאיזור אחד למשנהו ללא צורך ברישיון כניסה אישי.	
המפקד הצבאי משנה את הצו בדבר הוראות ביטחון	16.9.1982
סעיף 70 מוחלף בסעיף 90. סמכות הצבא הופכת להיות סמכות דו-שלבית: סעיף 90(א) קובע ש"מפקד צבאי רשאי להכריז על כל שטח או מקום שהם סגורים". סעיף 90(ב) קובע ש"נסגר שטח או מקום כאמור בסעיף קטן (א), רשאי מפקד צבאי לקבוע כי תחול	

עליו אחת מההוראות הבאות: [...] לא יכנס אדם לשטח הסגור ולא ישהה בו". כלומר, סגירת השטח לא מגבילה אוטומטית את הכניסה אליו והשהייה בו. הצו שהורה על סגירת הגדה המערבית, ושלא כולל כל הגבלה על כניסה אליה או שהייה בה, לא מתוקן. משלב זה, פלסטינים שנכנסים לגדה אינם נדרשים, על פי דין, להיתר בכתב לשם כך.

1991-1987 **ישראל משנה את מדיניותה ומוציאה הוראת שעה המבטלת – כביכול באופן זמני – את היתרי הכניסה והיציאה הכלליים לגדה ולרצועה**

בעקבות האינתיפאדה הראשונה, וכן במהלך מלחמת המפרץ הראשונה, ישראל אוסרת על פלסטינים מהשטחים הכבושים לצאת מאזור מגוריהם, בגדה או ברצועה, אלא אם ברשותם היתר אישי מאת המפקד הצבאי. עם זאת, הדין לא דורש שהסכמה זו תהיה בכתב – וכך, פלסטינים שמבקשים להיכנס מישראל לגדה, מקבלים במרבית המקרים את הסכמת החייל במחסום ואינם זקוקים להיתר. הוראת השעה בגדה לא בוטלה עד היום.

1993 **ישראל מטילה סגר כולל על השטחים "עד להודעה חדשה"**

בעקבות הריגתם של אזרחים ואנשי כוחות ביטחון ישראלים, מבטל הצבא באופן זמני את היתרי היציאה האישיים משטחי הגדה המערבית. לצורך אכיפת הסגר מציבה ישראל מחסומים שעוברים בחלקם על הקו הירוק ובחלקם בתוך השטחים עצמם. כמו כן מפרידה ישראל – באמצעות מחסומים – בין הגדה המערבית לירושלים המזרחית. אישורי כניסה לישראל ניתנים במשורה ועל פי קריטריונים שאינם ידועים לפלסטינים. הסגר הכולל על השטחים מעולם לא הוסר.

1995-1993 **נחתמים הסכמי אוסלו בין ישראל לאש"ף ומוקמת הרשות הפלסטינית**

סמכויות ניהול מרשם האוכלוסין של תושבי השטחים מועברות לידי הרשות הפלסטינית. על מנת להבטיח כי בידי ישראל יימצא העתק מדויק של מרשם האוכלוסין הפלסטיני, נקבע כי על הרשות לעדכן את הצד הישראלי **בדיעבד** על כל שינוי שנערך במרשם, אך המרשם שבניהול הרשות הוא המרשם הקובע (נספח III [28]). אין בהסכם התייחסות מיוחדת לשינוי כתובת בין רצועת עזה לגדה המערבית. ההסכם קובע כי "על מנת לשמר את השלמות הטריטוריאלית של הגדה המערבית ורצועת עזה **כיחידה טריטוריאלית אחת** ולקדם את התפתחותן הכלכלית ואת הקשרים הדמוגרפיים והגיאוגרפיים ביניהן, יישמו שני הצדדים את הוראות נספח זה תוך כיבוד ושמירה על תנועה רגילה ושוטפת, ללא מכשולים, של בני אדם, כלי רכב וטובין בתחומי הגדה המערבית, ובין הגדה המערבית לרצועת עזה" (נספח I, סעיף 1[2]).

1995 **ישראל מעגנת את הסכם אוסלו בחקיקה הצבאית באמצעות המנשר בדבר יישום הסכם הביניים (מנשר מס' 7)**

סעיף 6(ב) למנשר מגדיר: "קביעת מפקד כוחות צה"ל באיזור כי כוחות ותחומי אחריות מוסיפים להיות בידו תהיה מכרעת לעניין זה".

הסדר המעבר הבטוח שנקבע בהסכם אוסלו מגיע ליישומו המלא

לאחר שנים ארוכות בהן מנעה ישראל את הפעלתו של המעבר הבטוח, מוסדרת התנועה בין הגדה לרצועה ולהיפך, דרך ישראל. ההסדרים אינם כוללים כל דרישה להחזיק בהיתר כניסה לשטחי הגדה או הרצועה, או שהייה בהם, ואף לא לגבי כניסה לישראל. בפועל, פלסטיני שעובר מחלק אחד של השטחים למשנהו, לא נתקל בבעיה ולא מוצבת בפניו מגבלה כלשהי.

אוקטובר
2000

פורצת האינתיפאדה השנייה: ישראל מחליטה על בידול בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית; המעבר הבטוח נסגר; ישראל מפסיקה לטפל בכל הנושאים הקשורים למרשם האוכלוסין הפלסטיני

ישראל מחלקת את תושבי הגדה והרצועה לשתי קבוצות, נפרדות לחלוטין, על פי כתובתם הרשומה במרשם האוכלוסין. הודעות על עדכון כתובות שנשלחות מהרשות הפלסטינית אל הצבא, אינן נרשמות בהעתק מרשם האוכלוסין שבידי ישראל. בשטח מסתמך הצבא על רישומיו שלו, ולא על תעודות הזהות שניתנו על ידי הרשות הפלסטינית (לימים, תפנה ישראל לסעיף 6(ב) למגשר מס' 7 ותטען כי למעשה, הסמכות בנוגע לעדכון הכתובות נשארה תמיד אצלה):

- "עזתים" שנמצאים בגדה מעוכבים במחסומים שעות ארוכות בשל כתובתם בעזה וכמו כן נתקלים בבעיות ביציאה לירדן (או חזרה ממנה) בגלל כתובתם, כפי שהיא מופיעה אצל ישראל.
- ישראל מעבירה בכפייה פלסטינים מהגדה לרצועה על בסיס כתובתם, בטענה שהם "שוהים באיזור מבלי שהותרה השתקעותם"; פלסטינים שמגיעים לביקור ברצועה נלכדים בה ולא מורשים לחזור לגדה.
- ישראל סוגרת את המעבר הבטוח. פלסטינים שמבקשים לעבור בין חלקי השטחים דרך ישראל, נדרשים לקבל היתר כניסה לישראל. היתרים אלו עדיין ניתנים, אולם בצמצום רב.

2001

הרשות הפלסטינית מפסיקה לעדכן כתובות במרשם האוכלוסין

בעקבות תלונות של פלסטינים – שכתובתם עודכנה אצל הרשות אבל לא אצל ישראל – שהם מואשמים על ידי הצבא בזיוף תעודות זהות וחווים קשיים במחסומים ולחצים שמפעילה ישראל, מפסיקה הרשות לעדכן כתובות במרשם האוכלוסין.

15.8.2002

ישראל מאשרת: הגדה המערבית ורצועת עזה מהוות אזור אחד

בתשובת המדינה בעניין עגירי מבהירה ישראל כי "החקיקה היוצאת בשני האזורים הינה בדרך כלל זהה, השיפוט בשני האזורים חוסה תחת קורת גג אחת, והמינהל, אף אם נפרד הוא, הרי שהפעילות בשני האזורים מתואמת – הן בתחום האזרחי והן בתחום הביטחוני". עוד טוענת המדינה כי "העובדה כי ישראל בחרה לנהל את שני האזורים באמצעות אלופים שונים, הינה החלטה ארגונית, ולענייננו, אין לכך משמעות רבה... ובוודאי שלא תתקבל כל טענה כי מדובר ביחידות טריטוריאליות נפרדות לעניין הוראות המשפט הבינלאומי הרלוונטיות בנדון".

פסק דין בעניין עג'ורי: בג"ץ קובע כי יש לראות בגדה המערבית וברצועת עזה איזור אחד

3.9.2002

פסק דין בעתירת המוקד להגנת הפרט בעניין בני משפחה של מבצעי פיגועים, שישראל הוציאה צווים להעבירם בכפייה לעזה. בג"ץ מבטל את הצו לגבי אחד משלושת העותרים, בהדגישו כי העברתו הכפויה של אדם ממקום מגוריו פוגעת קשות בכבודו, בחירותו ובקניינו; כי תנאי הכרחי ל"תיחום מגורים" הוא שסכנה נשקפת מאותו אדם עצמו, והנחה שהגבלת תנועתו תסייע לסילוק סכנה זו; וכי אין לנקוט "תיחום מקום מגורים" מטעמי הרתעה כללית בלבד. בפסק הדין קובע הנשיא ברק כי **"אין לראות באיזור יהודה ושומרון ובאזור חבל עזה שני אזורים הזרים זה לזה, אלא יש לראותם כאיזור אחד"**. עוד קובע בג"ץ, כי העברה כפויה של תושבי הגדה המערבית לרצועת עזה אינה גירוש אלא תיחום מגורים באותו אזור כבוש, כפי שהוגדר בסעיף 78 לאמנת ג'נבה הרביעית.

המוקד להגנת הפרט עותר לבג"ץ בנושא המעבר בין עזה לגדה

2003 ואילך

המוקד עותר בשמם של פלסטינים, שהועברו בכפייה מבתיהם בגדה לעזה (ראו לדוגמה 18.6.2003); בשם כלות מהרצועה שנישאו לבני זוג מהגדה המערבית, אולם אין מורשות לעבור לגדה לעריכת טקסי החתונה ולחיים משותפים עם בני זוגן שם (22.3.2007); בשם אסירים ששוחררו מהכלא בישראל היישר לעזה, בשל כתובתם, למרות שבתיהם בגדה (10.4.2005); ובשם חולים, שנזקקים להגיע לגדה המערבית לבדיקות רפואיות שאינן זמינות ברצועה (15.5.2005).

המוקד להגנת הפרט עותר נגד העברה בכפייה של פלסטיני מהגדה לעזה

18.6.2003

העותר עבר להתגורר בגדה המערבית בשנת 1991. הרשות הפלסטינית עדכנה את כתובתו במרשם האוכלוסין ובתעודת הזהות שלו לכתובתו שבגדה. למרות התחייבותה בהסכם אוסלו, סירבה ישראל לעדכן את העתק המרשם שבידה. האיש נעצר בגשר אלנבי, בדרכו לחו"ל, נכלא ולאחר יום אחד בכלא הועבר בכפייה על ידי ישראל לעזה, בטענה שמענו הרשום הוא ברצועה. בעקבות העתירה, מחליטה ישראל להתיר לעותר לחזור לביתו בגדה המערבית.

בג"ץ נותן תוקף של פסק דין להסכם – שהושג במסגרת עתירת המוקד להגנת הפרט – המתיר לבני משפחותיהם של מורחקי כנסיית המולד לבקרם ברצועת עזה

27.12.2004

העתירה הוגשה נגד החלטת ישראל, שלא לאפשר את מעברם של בני זוג מהגדה המערבית לרצועת עזה ובחזרה כדי לבקר את בנם, אשר גורש לרצועה עם סיום פרשת המתבצרים בכנסיית המולד. בהתאם להסכם שהושג בעתירה, כל קרוביהם מדרגה ראשונה של מגורשי כנסיית המולד יוכלו להגיש בקשות פרטניות לבקר בעזה, ואלה יידונו בהקדם ויאושרו בהיעדר מניעה ביטחונית או סגר כללי בגדה וברצועה.

<p>המוקד להגנת הפרט עותר בשמו של אסיר ששחרר מהכלא בישראל לעזה בשל כתובתו, למרות שמגוריו בגדה</p> <p>ישראל מתנגדת לשובו לגדה בטענות כי "לא הותרה השתקעותו" וכי נשקפת ממנו סכנה לביטחון. במסגרת העתירה, ולאחר שניתן צו על תנאי, מודה המדינה כי לא קיימים מסמכים כגון "היתרי השתקעות" וכי שינוי הכתובת במרשם הוא הוא ההיתר. העתירה נדחת מטעמי ביטחון, מבלי להכריע בשאלת ה"השתקעות".</p>	10.4.2005
<p>המוקד להגנת הפרט עותר בעניינה של פלסטינית מעזה, אשר נזקקת לרישיון כניסה לישראל כדי להגיע לגדה המערבית לשם עריכת בדיקה רפואית, שנדרשת להצלת ראייתה המידרדרת</p> <p>בעתירה טוען המוקד כי הצבא, מכוח היותו נציג המעצמה הכובשת, מחויב על פי הדין ההומניטארי הבינלאומי לדאוג לזכויותיהם הבסיסיות של תושבי השטחים, לרבות זכותם לקבלת טיפול רפואי; וכאשר טיפול רפואי מסוים אינו זמין בשטח שבשליטתו, עליו לנקוט בכל האמצעים הדרושים על מנת לאפשר את הבדיקה או הטיפול החיוניים. הגשת העתירה מובילה לאישור הכניסה לישראל עוד לפני הדיון בה.</p>	15.5.2005
<p>המוקד להגנת הפרט עותר לבג"ץ: להורות לצבא לאפשר לפלסטינית לחזור לביתה שברצועת עזה</p> <p>העותרת, המתגוררת ברצועת עזה, יצאה לגדה המערבית, לבקר את אביה החולה. כאשר ביקשה לשוב לביתה, אסר זאת הצבא בטענה של מניעה ביטחונית, וזאת על אף שהתיר את כניסתה לישראל רק שבוע ימים קודם לכן. בעקבות העתירה חזר בו הצבא מעמדו והתיר את חזרתה לביתה.</p>	7.9.2005
<p>סיום הממשל הצבאי בעזה ("ההתנתקות")</p> <p>בהתאם להחלטת ממשלת ישראל, יוצאים כוחות הצבא מרצועת עזה ומעבירים את סמכויותיהם לידי המועצה הפלסטינית. הממשל הצבאי ברצועה תם. בפועל, ממשיכה ישראל לשלוט בגבולה היבשתיים והימיים של הרצועה וכן במרחבה האווירי.</p>	12.9.2005
<p>ישראל והרשות הפלסטינית מסדירות את פתיחת מעברי הגבול ברצועת עזה לאחר נסיגת ישראל</p> <p>ההסכם קובע כי מעבר רפיח ייפתח לתנועה וינוהל על ידי המצרים והפלסטינים, בפיקוח האיחוד האירופי. ניתן יהיה להשתמש במעבר רק באישור מוקדם מטעם ישראל והרשות הפלסטינית.</p> <p>ההסכם מסדיר גם את השימוש במעבר הסחורות כרם שלום ומסוף המטענים קרני, וכולל הסכמות כלליות בדבר הקמת נמל ימי ברצועה, שיקום נמל התעופה ונסיעת שיירות מאובטחות בין עזה לגדה.</p>	15.11.2005

<p>המוקד להגנת הפרט עותר לבג"ץ נגד ההגבלות הגורפות המוטלות על התנועה בין רצועת עזה והגדה המערבית</p> <p>העתירה סוקרת את הגבלות התנועה הקשות בתקופת האינתיפאדה השנייה, ודורשת לאפשר את המעבר בין עזה לגדה גם בהיעדר "נסיבות הומניטאריות מיוחדות". המוקד טוען כי כבר בהסכם אוסלו נקבע שהרצועה והגדה מהוות יחידה טריטוריאלית אחת, ולפלסטינים זכות לחופש תנועה ביניהן, כזכותו של כל אדם לנוע בתוך מדינתו. בית המשפט העליון מסרב לדון בעתירה לגופה, בטיעון שהעתירה תוקפת מדיניות כוללנית.</p>	13.3.2006
<p>דו"ח של האו"ם קובע כי ישראל מפירה את כל סעיפי הסכם המעברים בינה לבין הרשות הפלסטינית</p> <p>הדו"ח, שנכתב על ידי משרד מתאם העניינים ההומניטאריים של האו"ם בשטחים הכבושים (OCHA), מפרט בהרחבה את ההפרות השונות של ההסכם. הדו"ח קובע, בין השאר, כי ישראל לא עומדת בהתחייבותה להקל על התנועה בין עזה והגדה המערבית וכי המעברים שנועדו לאנשים ולסחורות סגורים במרבית ימות השנה.</p>	30.11.2006
<p>המוקד להגנת הפרט עותר לבג"ץ, להורות לצבא לאפשר את מעברה של משפחה מרצועת עזה לגדה המערבית, להשתתף בטקס חתונה</p> <p>חתונת הכלה-העותרת נדחתה מספר פעמים בשל סירוב הצבא להעניק לה, להוריה ולאחיה היתרי כניסה לישראל לצורך מעבר מעזה לגדה המערבית. הצדדים מגיעים להסכמה, לפיה העותרת ובני משפחתה יעברו לגדה המערבית, תוך התחייבות שהמשפחה תחזור לרצועת עזה בתוך שבועיים. העותרת תוכל להמשיך ולשהות עם בעלה בביתם בגדה משך חודשיים, במהלכם יהיה עליה לפעול לשינוי מענה. בהתאם לכך, מעדכנת העותרת את כתובתה במרשם האוכלוסין הפלסטיני לטולכרם. ישראל מסרבת לעדכן את המען החדש במרשם שבידה. בשנת 2008 נאלץ המוקד להגיש עתירה נוספת, בה הוא תוקף את מדיניותה של ישראל בנוגע לעדכון כתובות. במקביל, מגיש המוקד עתירות של כלות אחרות, שטרם עלה בידן לעבור לגדה, אל בני זוגן. ישראל מסרבת להתיר את מעברן (או מאפשרת להן לעבור רק לצורך טקס חתונתן ולשוב מיד לרצועה). בית המשפט קובע, כי על המדינה לגבש נוהל כתוב, שיתייחס הן לדרך הגשת בקשה למעבר בין רצועת עזה לגדה המערבית והן לעניין הקריטריונים למתן ההיתר עצמו. בית המשפט מאחד את עתירות המעבר הללו עם העתירה לעדכון הכתובות. הפרקליטות מכנה את העתירות המאוחדות – "עתירות ההשתקעות". ביטוי זה הוא סנונית מילולית ראשונה לבידול בין עזה לגדה.</p>	22.3.2007
<p>ישראל קובעת כי מעבר אנשים מרצועת עזה ואליה תותר רק במקרים שיוגדרו על ידה כהומניטאריים</p> <p>הקבינט המדיני-ביטחוני של ישראל קובע כי ארגון החמאס הוא ארגון טרור, שהשתלט על רצועת עזה והפך אותה לשטח עוין. ישראל מטילה הגבלות נוספות על שלטון החמאס, "באופן שתוגבל העברת טובין לרצועת עזה, [תצומצם] אספקת הדלק והחשמל, ותוטל מגבלה על תנועת אנשים מן הרצועה ואליה [...] תוך התחשבות בהיבטים ההומניטאריים השוררים ברצועת עזה".</p>	19.9.2007

נובמבר
2007

הצבא מתחיל להנפיק היתרי שהייה ל"עזתים" בגדה

בהחלטה פנימית שלא פורסמה מעולם – אשר מתגלה רק בשנת 2008, בתשובה לפנייה לפי חוק חופש המידע שמגיש המוקד להגנת הפרט – קובע הצבא כי "החל מחודש נובמבר 2007, תושב רצועת עזה השוהה באיו"ש נדרש להחזיק בהיתר 'שהייה ביהודה ושומרון'".

הצבא טוען כי הסמכות להנפקת היתרים אלו נובעת מהוראת השעה בדבר "התלית היתר התנועה הכללי".

13.3.2008

המוקד להגנת הפרט עותר לבג"ץ בשם ארבעה ילדים שנולדו ומתגוררים באזור רמאללה, אך במרשם האוכלוסין הפלסטיני שבידי ישראל רשומים בטעות בעזה. כחלק מהמגמה להפריד בין רצועת עזה לגדה המערבית, מנצלת ישראל לרעה את המרשם ומסרבת לתקן את הטעות

במהלך הדיון בעתירה מודה ישראל כי נראה שאכן "נפלה טעות" ברישום הילדים בהעתק המרשם הישראלי. שופטי בג"ץ מורים לישראל לתקן את כתובות הילדים לאחר העברת הודעה על כך מהרשות הפלסטינית. המדינה, שדרשה קודם לכן שתועבר בקשה מנומקת להשתקעות, נאלצת לתקן את הכתובת.

15.4.2008

בניגוד להסכם אוסלו ולקביעת בג"ץ, טוען המינהל האזרחי כי הגדה המערבית ורצועת עזה מהוות שני אזורים נפרדים ושונים

בתשובה לפניית המוקד להגנת הפרט בעניין בקשות לשינוי מען של תושבי שטחים, טוען דובר המינהל האזרחי כי יש להבחין בין בקשות לשינוי מען בתוך הגדה המערבית לבין בקשות לשינוי מען מהגדה לרצועת עזה ולהיפך. לטענתו, בקשות לשינוי מען מהגדה לרצועה ולהיפך, הן בקשות ל"העתקת מקום מגורים", שאישורן כפוף להחלטה של דרג בכיר ומוגבל למקרים הומניטאריים חריגים בלבד.

24.7.2008

הצבא דורש מפלסטינית – המתגוררת בגדה המערבית ומבקשת לבקר את בעלה החולה ברצועת עזה – להתחייב שלא תשוב עוד לביתה בגדה

המוקד להגנת הפרט עותר לבג"ץ כנגד המפקד הצבאי, וטוען שישראל אינה רשאית ליזום שינויים דמוגרפיים בשטח הכבוש. לאחר הגשת העתירה מסכימה ישראל, "לפנים משורת הדין", לאשר את מעברה של האשה ללא תנאים. המוקד מבקש מבית המשפט לדון במדיניותה הלא-חוקית של ישראל, שמפעילה לחץ על פלסטינים מהגדה המערבית להעתיק את מגוריהם לרצועת עזה, תוך ניצול מצוקתם. בחודש יולי 2010 מוחק בג"ץ את העתירה בטענה שהתייתרה והפכה לתיאורטית, ומסרב לבחון את המדיניות הכללית של ישראל העולה מן העתירה.

8.3.2009

הצבא קובע נוהל לטיפול ב"בקשות השתקעות" של תושבי רצועת עזה בגדה המערבית
הנוהל – שפורסם במסגרת "עתירות השתקעות" – קובע כי התנועה מן הרצועה לגדה מצומצמת "למינימום ההכרחי"; הצבא בוחן רק בקשות מנומקות שיועברו באמצעות הרשות הפלסטינית; והקריטריונים לאישור הבקשות הם היעדר מניעה ביטחונית וקיום "נסיבות הומניטאריות אובייקטיביות". נקודת המוצא של הנוהל קובעת, שקשרי משפחה אינם מהווים נסיבות הומניטאריות.

המוקד מגיש עתירות פרטניות נגד הנוהל. שופטי בג"ץ מסרבים לדון בעתירות המוגשות, וקובעים שהסוגייה העקרונית נדונה ב"עתירות ההשתקעות" המאוחדות, ולכן יש להמתין לפסיקה שם.

18.9.2009
מת"ק עזה ומתאם פעולות הממשלה בשטחים מכריזים על חרם על ארגוני זכויות האדם ומודיעים כי לא יטפלו בפניות הארגונים המוגשות בשמם של תושבי רצועת עזה
בעקבות הכרזת החרם פונים המוקד להגנת הפרט וארגונים נוספים לפרקליטות המדינה ולמשרד הביטחון, בדרישה לבטלו. הארגונים טוענים כי ארגוני זכויות האדם – אשר מסייעים לאלפי פלסטינים המבקשים לצאת מרצועת עזה ולהיכנס אליה – משמשים במקרים רבים כערוץ הייצוג היחיד העומד לרשות התושבים וכי לחסימת פעילותם של הארגונים ברצועת עזה עלולות להיות השלכות קשות ביותר.
בנובמבר 2009 מודיעה פרקליטות המדינה כי מעתה יקפיד הצבא על הנהלים, ובהם מתן תשובות בכתב לפניות הארגונים.

18.11.2009
ישראל מצהירה על מדיניות של גירוש מהגדה המערבית: פלסטיני שנכנס לגדה אחרי פרוץ האינתיפאדה השנייה (אוקטובר 2000), אך מענו הרשום הוא בעזה, עלול להיות מגורש מביתו
המדיניות מוצגת בפני בית המשפט בתגובת המדינה לעתירת המוקד להגנת הפרט, להורות לצבא להימנע מהעברה בכפייה של פלסטיני מחברון לעזה.
ישראל מצהירה עוד, כי פלסטינים שנכנסו לגדה לפני פרוץ האינתיפאדה השנייה (אוקטובר 2000), אך מענם הרשום הוא בעזה, לא יגורשו מביתם. עם זאת, ישראל לא מעדכנת את כתובותיהם של אנשים אלו בהעתק מרשם האוכלוסין שבידה.

19.1.2010
בעקבות עתירת המוקד להגנת הפרט מודיעה ישראל על ביטול צו הגירוש נגד שוטר פלסטיני מהגדה המערבית לרצועת עזה ועל שחרורו ממעצר: השוטר הוחזק במעצר עשרה חודשים בטענה חסרת בסיס – "שהייה בלתי חוקית" בגדה
השוטר הגיע מרצועת עזה לגדה המערבית בשנת 1995, מתוקף תפקידו – באישור ובחסות ישראלית – במסגרת יישום הסכם אוסלו. במהלך השנים התחתן והקים משפחה בגדה. בשנת 2009 עצר אותו הצבא במטרה להעבירו בכפייה לעזה, בגין שהייה בלתי חוקית בשטח סגור, שכן לגרסת הצבא, האיש שהה בגדה ללא היתר. לאחר הגשת עתירה בהולה נגד גירושו ומתן צו ביניים המונע את גירושו, ביקשה ישראל להחזיקו במשמורת לפי הצו בדבר מניעת הסתננות, ולשם כך הגדירה אותו "מסתנן". הפעם טענה ישראל טענה הפוכה – האיש שהה בגדה בהיתר, אולם תוקפו פג. כך, לראשונה, למיטב ידיעת המוקד, מוגדר פלסטיני הרשום במרשם האוכלוסין של השטחים כ"מסתנן".
המוקד מדגיש שה"היתרים" עליהם מדברת המדינה מעולם לא היו קיימים, מעולם לא נדרשו ועל כן גם לא פקעו ותנאיהם לא הופרו. בעקבות עתירת המוקד מוציא בג"ץ צו על תנאי, הקובע כי נטל ההוכחה בשאלת נחיצות העברתו בכפייה של העותר לעזה מוטל על המדינה. בתגובה, מבטלת ישראל את צו הגירוש.

- 15.3.2010
המוקד להגנת הפרט וארגוני זכויות אדם נוספים בעתירה עקרונית לבג"ץ: יש לבטל את "נוהל ההשתקעות", המקבע את ההפרדה בין רצועת עזה והגדה המערבית ופוגע בזכויות היסוד של תושבי השטחים
- המוקד טוען כי הנוהל החדש שהנהיג הצבא – הקובע, בין השאר, כי התנועה מהרצועה לגדה תצומצם ל"מינימום ההכרחי" – הוא בלתי חוקי, מרוקן מכל תוכן את המושג הומניטארי, ומהווה הפרה חמורה של הדין הישראלי ושל המשפט הבינלאומי ההומניטארי. הנוהל פוגע בזכותם של תושבים מוגנים לתנועה ולחיי משפחה ומפר את חובת הצבא להבטיח את תקינות חיי התושבים בשטח הכבוש.
- המוקד מוסיף כי "נוהל ההשתקעות" מהווה נדבך נוסף במדיניות הישראלית, שמטרתה להעמיק את ההפרדה בין הגדה המערבית לרצועת עזה ושמקורו אינו בטעמי ביטחון אלא בטעמים פוליטיים.
- 13.4.2010
הצבא משנה את הצו בדבר מניעת הסתננות – מעתה, כל מי ששוהה בשטחים הכבושים מבלי שיש בידו היתר מהמפקד הצבאי, הינו מסתנן שדינו גירוש או מאסר בפועל
- לראשונה, ובאופן רטרואקטיבי, נדרשים פלסטינים להחזיק בהיתר כתוב כדי לשהות בגדה. דינו של מסתנן הוא גירוש, שיכול להתבצע בתוך 72 שעות, או מאסר בפועל. המוקד להגנת הפרט מדגיש כי הצו אינו מפרט באיזה היתר שהייה מדובר וככל הידוע, לא קיים היתר מסוג זה.
- 25.5.2010
המוקד להגנת הפרט וארגוני זכויות אדם נוספים בעתירה עקרונית לבג"ץ: על ישראל לעדכן את העתק מרשם האוכלוסין של השטחים אשר בידה ולחזול ממדיניות ההעברה בכפייה של פלסטינים מביתם
- בעתירה זו טוען המוקד, כי סירובה של ישראל לעדכן את העתק מרשם האוכלוסין של השטחים, מהווה הפרה של הסכם אוסלו ושל החקיקה הנוגעת למרשם האוכלוסין. העותרים מוסיפים, כי העברה בכפייה לרצועת עזה של פלסטינים המתגוררים בגדה המערבית, בהסתמך על כתובתם כפי שמופיעה בהעתק המרשם שבידי ישראל, אינה חוקית ומהווה הפרה של זכותו של תושב לבחור את מקום מגוריו בתוך ארצו, על פי הדין הישראלי והבינלאומי.
- 6.6.2010
מנתונים שמוסר הצבא למוקד להגנת הפרט: כ-35,000 פלסטינים המתגוררים בגדה המערבית הוכרזו על ידי ישראל כ"שוהים בלתי חוקיים" בביתם והם מועמדים לגירוש, כיוון שכתובתם במרשם האוכלוסין היא בעזה; מדי שנה מרחיקה ישראל בכפייה עשרות פלסטינים מן הגדה המערבית לרצועת עזה
- כאמור, בניגוד להסכם אוסלו, החל משנת 2000 הקפיאה ישראל באופן גורף את עדכון כתובותיהם של פלסטינים בהעתק מרשם האוכלוסין שבידה, והורתה לצבא להסתמך רק על המידע השגוי והלא-מעודכן. במהלך השנים גורם העתק המרשם הלא-מעודכן שבידי ישראל בעיות קשות לפלסטינים במפגשים עם שלטונות הכיבוש, בעיקר במעברי גבול ובמחסומים. כאמור, הצבא מתייחס לעשרות אלפי אנשים אלו שכתובתם התקבעה באופן שגוי בהעתק המרשם כ"שוהים בלתי חוקיים" בביתם.
- הנתונים נמסרים למוקד במסגרת עתירה לפי חוק חופש המידע.

27.10.2010

פרקטיקה פסולה של הצבא הופכת את הגדה המערבית לשטח סגור לפלסטינים בלבד: הצבא אינו אוכף את הצו המסדיר כניסת ישראלים לגדה, ומאות אלפי מתנחלים מתגוררים בה ללא ההיתרים הנדרשים

על פי הצו המסדיר את כניסתם של תושבים ישראלים ותושבי חוץ לשטחי הגדה המערבית ושהייתם בה, לישראלי אסור להעתיק את מקום מגוריו לגדה אלא "על פי תעודת היתר אישית שניתנה על ידי מפקד צבאי".

הצבא מעביר בכפייה פלסטינים מהגדה המערבית לרצועת עזה, על בסיס הטענה כי מדובר בשטח צבאי סגור וכל מי שנמצא שם, שאינו "תושב האיזור", מחויב בקבלת היתר מהצבא. אולם על פי החקיקה הצבאית, לא קיימת חובה לפלסטינים להחזיק בהיתרים כאלה, ולעומת זאת, דווקא הצו המפורש, הקובע שישראלים חייבים להחזיק בהיתרי שהייה בגדה – אינו נאכף. באמצעות פרקטיקה זו, העומדת בניגוד לדין הבינלאומי, הופך הצבא באופן מעשי את הגדה המערבית לשטח סגור לפלסטינים בלבד.

16.3.2011

חודש לפני הדיון בעתירה העקרונית בעניין עדכון כתובות מעזה לגדה, מודיעה ישראל כי במסגרת "מחווה מדינית" החליטה "להתיר את השתקעותם" בגדה המערבית של 5,000 פלסטינים שכתובתם ברצועת עזה, על פי מרשם האוכלוסין

בתגובה לעתירת המוקד להגנת הפרט – להורות לצבא לתקן את כתובתם של שלושה קטינים מהגדה המערבית בהעתק מרשם האוכלוסין שבידו – מצהירה הפרקליטות שישראל החליטה "במסגרת מחווה מדינית, להתיר את השתקעותם באיו"ש, [נ]בהתאם לכך – את שינוי מענם, של 5,000 פלסטינים שמענם הרשום ברצועת עזה, השוהים כיום באיו"ש".

בעקבות הודעה זו טוענת המדינה, כי העתירה העקרונית בעניין שינוי הכתובות "כלל אינה רלוונטית". המוקד מתנגד למחיקת העתירה, בטענה כי ה"מחווה" תספק פיתרון לחלק קטן בלבד מהאוכלוסייה הנידונה בעתירה, ומזכיר כי שינוי כתובות של תושבי השטחים אינו "מחווה" אלא חובתה של ישראל, וכי בהקשר זה שיקולים פוליטיים או מדיניים הם בהכרח שיקולים זרים ופסולים.

5.5.2011

ישראל חושפת את מסמך "המדיניות המצמצמת": מעבר מהגדה לרצועה ולהיפך, יותר אך ורק במקרים "הומניטאריים חריגים" העומדים בקריטריונים נוקשים ומצומצמים מאוד. ולכדורגלנים.

במסגרת עתירה של המוקד להגנת הפרט, גישה ורופאים לזכויות אדם, מציגה ישראל מסמך, המפרט את "מדיניות תנועת האנשים". המסמך קובע כי מעבר מהגדה המערבית לרצועת עזה ולהיפך, דרך ישראל, יותר אך ורק במקרים "הומניטאריים חריגים", העומדים באחד הקריטריונים: מעבר לצורך השתתפות בלוויה או חתונה של קרוב משפחה מדרגה ראשונה, או מעבר לשם ביקור קרוב משפחה מדרגה ראשונה החולה במחלה קשה וקיים חשש לחיי החולה, או מחלה המצריכה אשפוז ממושך. בנוסף, מעבר מהגדה לרצועה יתאפשר לצורך "השתקעות", ומעבר מהרצועה לגדה יותר גם לצורך "טיפול רפואי מציל חיים או טיפול רפואי שבהיעדרו טעם החיים משתנה כליל", שאינו זמין בעזה. לביקור יורשו להתלוות ילדים עד גיל שש בלבד.

כלומר, לשיטתה של ישראל, אפילו קשרי משפחה מדרגה ראשונה אינם עילה למעבר בין

הרצועה לגדה או להיפך; במקביל לצמצום במקרים המוגדרים הומניטאריים, קובעת ישראל כי "שחקני נבחרת הכדורגל הפלסטינית" רשאים לצאת מהרצועה לצורך אימונים ומשחקים.

בג"ץ דוחה את העתירה נגד "נוהל השתקעות": פסק הדין קובע, כי עצם קיומה של מדיניות מצמצת הוא סביר, אולם על הצבא להפעיל שיקול דעת באופן שירחיב את הקריטריונים ל"השתקעות" של "עזתים" בגדה המערבית ויצמצם את הפגיעה בזכויות הפלסטינים

24.5.2012

בית המשפט קובע, כי "המדיניות המצמצמת [...] יש בה תוצאה קשה במיוחד ביחס לתושבים שאינם מעורבים בפעילות טרוריסטית ונכפה עליהם נתק מקרובהם", וכי המדיניות הישראלית "מפרידה – ולעיתים באופן מלאכותי – בין פלסטינים המתגוררים בשני האזורים ומבקשים לקיים או ליצור קשרי משפחה וקירבה תקינים".

השופטות הוסיפו, כי אין לחסום באופן מוחלט את התנועה מרצועת עזה לגדה, וכי הגבלת המעבר לרשימה מצומצמת של "חריגים הומניטאריים" – כמו יתומים וחולים סיעודיים – היא נוקשה מדי. זאת במיוחד לאור הסעיף (9) בנוהל, המתנה אפילו את השתקעותם בגדה של אותם "חריגים הומניטאריים" בכך שאין להם קרובי משפחה אחרים בעזה.

בנוסף הסתייג בית המשפט מהסעיף (10) בנוהל, הקובע כי קשרי משפחה, אפילו מדרגה ראשונה, אינם מהווים כשלעצמם עילה הומניטארית להשתקעות בגדה, וקבע כי אין מקום לחסום באופן גורף בקשות להשתקעות על רקע נישואין.

בג"ץ מוציא צו על תנאי בעתירה בעניין שינוי כתובות מגורים מעזה לגדה: על ישראל לנמק מדוע לא תימנע מהעברתם-בכפייה לעזה של פלסטינים, שכתובתם מופיעה במרשם האוכלוסין בעזה, והם חיים בגדה המערבית עוד לפני ההתנתקות בספטמבר 2005

24.5.2012

עם זאת, החלטת בית המשפט אינה דורשת מהמדינה להסביר מדוע אינה מעדכנת את כתובות המגורים בהעתק מרשם האוכלוסין שבידה.

בעקבות עתירת המוקד להגנת הפרט משנה ישראל את מדיניותה: מעתה כל פלסטיני שכתובתו מופיעה במרשם האוכלוסין בעזה, והוא מתגורר בגדה עוד לפני ספטמבר 2005, לא יורחק-בכפייה לעזה

23.10.2012

המוקד עומד על כך, שאין די בהתחייבותה של ישראל שלא לגרש אנשים אלו מבתים, אלא שעליה גם לשנות את כתובתם בעותק מרשם האוכלוסין שבידה, באופן שישקף את המציאות. זאת, כיוון שכל אותם עשרות אלפי אנשים שכתובתם ברישומי הצבא מופיעה ברצועת עזה, ממשיכים להיתקל בבעיות, עיכובים ותחקורים בכל פעם שהם נאלצים לעבור במחסומים הרבים הפזורים בגדה המערבית; וכאשר הם מעוניינים לצאת לחו"ל, עליהם להגיש בקשה מיוחדת לשם כך, המוכיחה כי קיים "צורך הומניטארי" המצדיק את יציאתם, ובקשה נוספת על מנת שהצבא יתיר את חזרתם לגדה המערבית.

באפריל 2013, לאחר שבית המשפט המליץ לשקול ב"נוהל ההשתקעות" המעודכן מתן הקלות לשינוי כתובת לגדה, מחק המוקד את העתירה תוך שמירת טענותיו עד לאחר שיתפרסם הנוהל החדש.

על אף ההישגים שרשם המוקד להגנת הפרט בעתירות העקרוניות: רבבות אנשים ממשיכים לחיות בגדה המערבית ללא ודאות וללא ביטחון שלא יועברו לפתע בכפייה לעזה, שכן ישראל ממשיכה להתנגד לשינוי כתובות מגוריהם בהעתק מרשם האוכלוסין שבידה.